

Зулҳижжа ойининг дастлабки ўн кунининг фазилати

10:00 / 17.06.2023 26162

Аллоҳ таоло Қуръони Каримда шундай марҳамат қиласиди:

رَجَفْلَاو

رُتَّولْ أَوْ عَفَّشْ لَا وَرْشَ عَلَائِلَ وَ

«Тонга қасам. (Зулхижжа ойидаги аввалги) ўн кечага қасам. Жуфт ва тоққа қасам» (Фажр 1-3 ояллар). «Жуфтга қасам» даги «жуфт»дан мурод, зулхижжа ойининг ўнинчи куни, «тоқ»дан мурод эса тўққизинчى кунидир (Баёнул Қуръон, 12 - бет).

«Дүррүл мансур»да бир неча санадлар билан ривоятлар келтирилгандар, унда Набий соллаллоху алайхи васаллам оятдаги «үн кечага қасам»дан зулхижжанинг үн куни, «тоқ»дан эса, зулхижжанинг түккизинчи куни, «жуфт»дан эса, зулхижжанинг үнинчи куни ирода қилингандар, дегендеги (Хитоботул аҳком, 146 бет).

مايأً نم ام" لاق ملس و هيـلـع هـلـلا يـلـص يـبـنـلـا نـأ هـنـع هـلـلا يـضـر ـةـرـيـرـه يـبـأ نـعـ
اهـنـم موـيـ لـكـ ماـيـصـ لـدـعـيـ ، ـةـجـحـلـا يـذـرـشـعـ نـم اـهـيـفـ هـلـ دـبـعـتـيـ نـأ هـلـلا يـلـإـ بـحـأ
"رـدـقـلـ إـةـلـيـلـ ماـيـقـبـ اـهـنـم ةـلـيـلـ لـكـ ماـيـقـوـ ، ـةـنـسـ ماـيـصـبـ

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: «Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Ибодат қилинадиган бирор кун зул ҳижжанинг ўн кунидан Аллоҳ таолога маҳбуб эмас. Ундаги ҳар бир куннинг рўзаси бир йилга баробардир. Ундаги ҳар бир кечада туриш қадр кечасида туришга баробардир» (Термизий ва Ибн Можа ривоятлари).

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Аллоҳ таоло наздида бирор кун ва у(кун)лардаги амал ушбу ўн кун (ва уларда қилингандын амалдан) афзал (ва) Аллоҳ азза ва жаллага суюкли эмас. Бас, у(кун)ларда таҳлил ва такбирни күпайтириңглар. Чунки, у(кун)лар таҳлил, такбир ва Аллоҳ таолога зикр (айтиладиган) кунлардир ва у(кунлардан) бир кунининг рўзаси бир йилги рўзага баробардир. У(кун)ларда қилингандын амал етти юз баробарга баробар бўлади» (Дурри мансур, Хитоботул аҳком).

Ушбу ўн куннинг фазилати борасида жуда кўплаб ҳадислар ворид бўлган, аммо бу ерда улардан бир нечтасини келтириш билан кифояланилди. Юқоридаги ҳадислардан зул ҳижжанинг дастлабки кунидан тўққизинчи кунига қадар турли ибодатлар билан машғул бўлиб, кундузларини рўза билан, кечаларини эса, бедо ўтказишга ҳаракат қилиш лозим эканлиги келиб чиқади. Бу кунлар орасида тўққизинчи кунда тутилган рўза энг аҳамиятли ва фазилатли ҳисобланади. Бу ҳақда қуйида маълумотлар келтирилади. Икки ийд кечаларининг фазилати Олимлар зулҳижжанинг аввалги ўн куни афзалми, ёки Рамазон ойининг охирги ўн куни афзалми, деган савол борасида ихтилоф қилганлар. Абдулҳақ Дехлавий раҳматуллоҳи алайҳ: “Мухтор қавлга кўра зулҳижжанинг аввалги ўн кунининг кундузи, Рамазон ойининг охирги ўн кунининг кечаси афзал ҳисобланади. Валлоҳу аълам” деганлар.

Ибни Можа раҳматуллоҳи алайҳдан икки ийд кечасини бедор ўтказиш фазилати ҳақида қуидаги ҳадис нақл қилингган:

مَاقْ نَمْ بِلَاقْ مَلَسْ وَهَيَلَعْ هَلَلا يَلَصْ يَبَنَلَا نَعْ هَنَعْ هَلَلا يَضَرَّةَمْ أَمْأُمْ يَبَأْ نَعْ
بُولُقْلَا تُوْمَتَ مَوْيِي هَبَلَقْ تُمَمِي مَلَهَلَلْ آبَسَتْحُمْنِي دَيَعْلِي يَتَلَيَلْ

Абу Умома розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоху алайҳи васаллам: «Кимки икки ийд кечасини савоб талаб қилган ҳолатда бедор ўтказса, қалблар ўладиган кунда унинг қалби ўлмайди», дедилар» (Ибн Можа ривояти).

Такбир ва ташриқ

Иbn Аbbос розияллоху анҳудан ривоят қилинади:

«Расууллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Аллоҳ таоло наздида бирор кун ва у(кун)лардаги амал ушбу ўн кун (ва уларда қилинган амал)дан афзал (ва) Аллоҳ азза ва жаллага суюкли әмас. Бас, у(кун)ларда таҳлил ва такбирни күпайтиринглар. Чунки, у(кун)лар таҳлил, такбир ва Аллоҳ таолога зикр (айтиладиган) кунлардир ва у(кунлар)дан бир кунининг рўзаси бир йилги рўзага баробардир. У(кун)ларда қилинган амал етти юз баробарга баробар бўлади» (Дурри мансур, Хитоботул аҳком).

Ушбу ҳадиси шарифдан зулхижжанинг дастлабки ўн кунида такбир ва таҳлилни кўпайтириш маҳбуб амал эканлиги билинади. Лекин, тўққизинчи зулхижжанинг бомдод намозидан то ўн учинчи куннинг аср намозигача баланд овоз билан бир маротаба такбир айтиш зарурийдир.

مَوْيِ رُحْفُلَةَ الْأَلْصَدْعَبُ رُبَكُّيَ نَاكُهْنَأْ هَنَعْ هَلَلَا يَضْرِي لَعْ نَعْ نَمْحَرْلَةَ دَبَعْ يَبَأْ نَعْ
رُصَغْلَةَ دَعْبُ رُبَكُّيَ وَ قَيْرُشَتْلَمَأْيِ أَرْخَآ نَمْرُصَغْلَةَ الْأَلْصَدْعَبَ عَلَيْهَ فَرَعْ

Абу Абдураҳмон розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Али Розияллоху анҳу арафа куни бомдод намозидан кейин то охирги ташриқ кунининг аср намозигача ва аср намозидан кейин ҳам такбир айтар эдилар» (Мусаннафи Абу Шайба).

Жобир розияллоху анхудан ривоят қилинади: «Набий соллаллоху алайхи васаллам арафа куни бомдод намозидан кейин то охирги ташриқ кунининг аср намозигача такбир айтар эдилар» (Байҳақий ривояти).

Такири ташриқ лафзи: “Аллоҳу акбар, Аллоҳу акбар, Ла илаха иллоллоҳу
валлоҳу акбар, Аллоҳу акбар ва лиллаҳил ҳамд” (Баҳрур роиқ).

Маъноси: Аллоҳ буюқдир, Аллоҳ буюқдир. Аллоҳ таолодан ўзга илоҳ йўқдир. Аллоҳ буюқдир, Аллоҳ буюқдир ва ҳам Аллоҳ таоло учундир. Ташириқ кунларида қолдирган намозини қазосини адо қилаётган пайтда, саломдан кейин такбир айтишлиги лозим. Арафа кунининг рӯзаси

َفَرَعْ مُوَيْمَأِيْصُ لُوقَيْمَلْسَوْهَيَلْعُهَلْلَا ىَلْصَهَلْلَوْسَرَنَأَكْ تَلَاقْ، َشَئَاعْ نَعْ
ِمُوَيْفَلْأَمَأِيْصَكْ

Оиша розияллоху анходан ривоят қилинади:

«Расууллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Арафа кунининг рўзаси минг куннинг рўзаси кабидир», дедилар» (Шуабул иймон).

رَأَفَكَ فَرَعْ مَوْصِ : لَاقَ مَلِس وَيَلْعُ لِلَّا يَلْصَنَلَ اَنْعَدَاتَقَ يَبَأً نَعْ دَعَبِيَنَسْ وَلَبَقَيَنَسْ نَيَتَنَسْ

Абу Қатода розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Арафа кунининг рўзаси икки йилга каффоратдир: ундан олдинги ва ундан кейинги йилга» (Байҳақий ривояти).

يَنِإِهَفَرَعْ مَوْيِ مَأْيِصَ لَاقَ مَلَسْ وَهَيَلَعْ لِلَّا يَلْصَنَلَ اَنْأَدَاتَقَ يَبَأً نَعْ دَعَبِيَنَسْ وَلَبَقَيَنَسْ نَيَتَنَسْ

Қатода розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Арафа кунининг рўзаси сабабли Аллоҳ таоло ундан олдинги бир йил ва ундан кейинги бир йилни каффорат қилишини умид қиласман дедилар» (Термизий ривояти).

Зулхижжанинг тўққизинчи куни, яъни арафа куни рўза тутиш улкан савобларга сабаб бўлади. У сабабли бир йил олдинги ва бир йил кейинги гуноҳлар кечирилади. Агар зулхижжа ойини дастлабки кунларидан то тўққизинчи кунига қадар рўза тутилса, нур устига аъло нур бўлади Зулхижжанинг ўнинчи кунидан ўн учинчи кунигача, яъни тўрт кун рўза тутиш ҳаромдир. Шу боис дастлабки тўққиз кунда рўза тутиш фазилатлидир. Ҳожилар учун арафа кунининг рўзаси Савол: Арафотда вуқуф қилаётган ҳожилар арафа кунининг рўзасини тутишлари жоизми, ёки жоиз эмасми? Термизий раҳматуллоҳи алайҳ Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам арафа куни рўза тутмаганликларини нақл қилганлар. Баъзи уламолар эса, арафа куни ҳожилар ҳам рўза тутишлари жоиз дейдилар. Бу масалани таҳқиқи қандай бўлади? Жавоб: Ҳожилар арафа кунининг рўзасини тутганликлари сабабли заиф бўлиб қолишлари мумкин бўлса, у куннинг рўзасини тутишлари макруҳдир. Аксинча бўлса, рўза тутишлари мустаҳабдир.

رَأَفَأَعْدَادُ نَعْ دُرْجُي مَوْصِ لَاقَ وَرْتَلَ اَمَوْيِ وَرْتَلَ اَمَوْيِ تَأْفَرَعْ بَهَنَأْلَ ! بَهَنَأْلَ دَعَيَ مَوْصِ لَاقَ وَرْتَلَ اَمَوْيِ وَرْتَلَ اَمَوْيِ

«Ҳожилар арафа кунининг рўзасини арафотда тутишлари макруҳдир. Шунингдек, тарвия кунининг рўзаси ҳам. Чунки, у ҳаж амалларини адo қилишдан ожиз қилиб қўяди. Агар ундей бўлмаса, у икки куннинг рўзаси мустаҳабдир» (Мажмаул анхур).

Зулхижжа ойининг ой тўлган кунларидаги рўза

Савол: Бир киши ой тўлган кунларнинг рўзасини, яъни ҳар ойининг 13, 14, 15 кунлари рўза тутишга одатланган бўлса ҳам ўн учинчи ташриқ куни рўза тута олмайди. Чунки, ийд кунлари рўза тутиш ҳаромдир. Лекин, ой тўлган кунларда рўза тутиш суннатдир. Шу сабабли зул ҳижжа ойининг 14, 15, 16 кунлари рўза тутадими ва тутган рўзаси ой тўлган куннинг рўзасига ўтадими, ёки йўқми?

Жавоб: Зулхижжа ойида ой түлсә тутиладиган рўза мавжуд эмас (Имдодул фатаво). Қурбонлик қилувчи тирноқ ва шунга ўхшаш нарсаларини олмай туриши Қурбонлик қилувчи киши зулхижжа ойини кўрингандан бошлаб, то қурбонлигини сўйиб бўлгунича тирноқ ва бошқа шунга ўхшаш нарсаларини олмай туриши мустаҳабдир.

Умму Салама розияллоҳу анҳодан ривоят қилинади:

«Расууллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Ашр (зул ҳижжанинг ўн куни) кирса ва сизлардан бирортангиз қурбонлик қилмоқчи бўлса, сочи ва юзидан бирор нарса олмасин» дедилар» (Шуабул иймон).